

proponuje sześć kategorii oceny domniemanych zjawisk nadprzyrodzonych. Wśród nich nie ma kategorii: „dane zjawisko ma charakter nadprzyrodzony”, natomiast jest stwierdzenie, że nie ma przeszkód, aby dane zjawisko uznać za dopuszczalne z punktu widzenia poprawności teologicznej oraz z punktu widzenia korzyści duszpasterskich (*Nihil obstat* – 1). Występuje także stwierdzenie, że dane zjawisko nie ma charakteru nadprzyrodzonego (*declaratio de non supernaturalitate* – 6), co w praktyce oznacza, że nie można go rozwijać, a nawet trzeba podjąć środki, by je zwalczać.

Słowa kluczowe: Objawienie, objawienia prywatne, zjawiska nadprzyrodzone, rozeznanie, pobożność

Ks. dr Marcin Dąbrowski – wykładowca teologii dogmatycznej w Instytucie Teologicznym w Radomiu przy Akademii Katolickiej w Warszawie

ks. Stanisław Łabendowicz

Wychowanie w katechezie do uczestnictwa we wspólnocie Kościoła

Education in catechesis for participation in the Church community

Summary

The motto of this year's pastoral year 2023/2024 is: *I participate in the community of the Church*, it is a call for catechesis, catechists and its participants to deeper understanding and active involvement in the life of the church community. This call reveals the truth that belonging to the Church means participating in God's life and His gifts. The Church community is a place where every baptized person experiences unity with God and other believers. It is a space in which everyone has equal dignity and subjectivity, which in turn imposes on them the obligation to care for the community dimension of the Church. The church becomes a "home" for believers – a place where spiritual life is realized in the context of community, strengthening the activity in preaching the Gospel. Through the sacraments of baptism and confirmation, believers become participants in the mission of Jesus Christ – as Priest, Prophet-Teacher and King. By experiencing the journey of faith, the Church community can become a true witness of God's love in the world and a place where the mission of proclaiming the message of Jesus Christ is built.

Key words: community, Church, participation, education, catechesis

Program duszpastersko-katechetyczny na rok 2023/2024 pod hasłem: *Uczestniczę we wspólnocie Kościoła*, stanowi wezwanie wierzących ku pogłębionemu zrozumieniu i aktywnemu zaangażowaniu w życie wspólnoty kościelnej. Wezwanie to stanowi zarówno symboliczny gest, jak i głęboką teologiczną prawdę, która przypomina, iż przynależność do Kościoła oznacza udział w Boskim

życiu i darach. Jednocześnie obejmuje zobowiązanie do współodpowiedzialności za rozwój wspólnoty i jej misję¹.

Katecheza szkolna i parafialna wprowadza uczniów w praktyczne aspekty uczestnictwa we wspólnocie kościelnej, która wymaga od wierzących zaangażowania i świadomej troski o rozwój duchowy – zarówno własny, jak i całej wspólnoty. Aspekty uczestnictwa we wspólnocie Kościoła będą analizowane w kontekście codziennego życia, ale również aktywnego udziału w liturgii, formacji duchowej oraz ewangelizacji. Każdy uczestnik wspólnoty jest powołany, by swoim życiem świadczyć o miłości Boga i nieść Jego orędzie światu.

1. Jestem we wspólnocie Kościoła

Wspólnota Kościoła jest miejscem, w którym każdy ochrzczony doświadcza jedności z Bogiem i innymi wierzącymi. Jest przestrzenią, w której wszyscy posiadają równą godność i podmiotowość, co z kolei nakłada na nich obowiązek troski o wspólnotowy wymiar Kościoła. Kościół staje się dla wierzących „domem” – miejscem, w którym realizuje się życie duchowe w kontekście wspólnoty, wzmacniając aktywność w głoszeniu Ewangelii. Wyrażają to słowa, iż: „Uczestnictwo zakłada stałą otwartość na Boski dar wspólnoty, świadomą troskę o wspólnotowy wymiar Kościoła, który dla każdego ochrzczonego osobiście staje się «domem», przestrzenią «my»”².

Przez sakramenty chrztu i bierzmowania, wierzący stają się uczestnikami misji Jezusa Chrystusa – jako Kapłana, Proroka-Nauczyciela i Króla³. W procesie owego potrójnego posłannictwa wierzący: „uczestniczą nie tylko przez aktywny i odpowiedzialny udział w życiu wspólnotowym, a więc przez dawanie swego niezastąpionego świadectwa, ale także przez ochocze podejmowanie działań misyjnych wobec tych, którzy jeszcze nie wierzą lub którzy nie żyją według wiary otrzymanej wraz z chrztem” (ChL 34).

Wspólnota kościelna jest żywą rzeczywistością, wymagającą od swoich członków stałej otwartości na Boski dar wspólnoty. Każdy wierzący ma do odegrania niepowtarzalną rolę w budowaniu i rozwijaniu tejże wspólnoty. Za pośrednictwem zbiorowego przeżywania drogi wiary, wspólnota Kościoła może stać się prawdziwym świadkiem miłości Boga w świecie i miejscem, w którym buduje się misja głoszenia orędzia Jezusa Chrystusa.

Wspólnota Kościoła staje się przestrzenią, w której wszyscy ochrzczeni – zarówno duchowni, jak i świeccy – znajdują swoje miejsce – wyznając wiarę w Trój-jedynego Boga. Eklezjologiczna idea Kościoła jako *communio* zakłada bowiem, iż każdy z wiernych, zanurzonych w tajemnicę Misterium Syna Bożego – Jezusa Chrystusa, staje się częścią wielkiej rodziny⁴. Wejście w tę wspólnotę dokonuje się przez sakrament chrztu świętego. Chrzest włącza wyznawców nie tylko w życie Trójcy Przenajświętszej, ale również czyni ich członkami Kościoła, gdyż: „wspólnota wertykalna (pionowa) staje się źródłem wspólnoty horyzontalnej (poziomej)”⁵.

¹ Por. A. Czaja, *Wprowadzenie*, w: „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła». Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024”. Zeszyt teologicznopastoralny, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 9.

² W. Musiał, W. Szymczak, *Program duszpasterski „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła”*, w: „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła”..., dz. cyt., s. 12.

³ Por. Jan Paweł II, *Christifideles laici* [dalej: ChL], 13-14; tenże, *Homilia wygłoszona na rozpoczęcie własnego pontyfikatu*, Watykan, 22 października 1978 r.

⁴ Por. W. Szymczak, „Participatio” jako zasada wspólnotowego życia i funkcjonowania Kościoła, w: „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła”..., dz. cyt., s. 41.

⁵ F. Blachnicki, *Kościół jako wspólnota*, Lublin 1994, s. 33; por. W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 41.

Jedność Mistycznego Ciała Chrystusa, która zapewnia trwanie w jednej wierze i nauce Apostołów, rozwija się w „przestrzeni” wiary. Zjednoczenie z Bogiem jest jednocześnie związaniem się z bliźnimi, którzy również mają udział w Trójcy Świętej. Wynika stąd eklezjotwórczy charakter wiary – sprawiający, iż Kościół Chrystusowy staje się rzeczywistością⁶.

Niezwykle ważne aspekty życia każdego wierzącego obejmują również otwarcie się na działanie Ducha Świętego, udział w zbawczej misji Kościoła oraz dążenie do wspólnego celu, jakim jest osiągnięcie świętości⁷. Wspólnota Kościoła wymaga przejścia drogi od skupienia na sobie do zwrócenia uwagi na wspólnotowe „my”. Każdy człowiek, żyjący w bliskości z Chrystusem, działa razem z braćmi i siostrami, stając się odpowiedzialnym i aktywnym członkiem tej samej misji Ludu Bożego⁸.

Bóg – nie mając na celu uświęcać i zbawiać ludzi pojedynczo – pragnął stworzyć z nich pobożny, zważający na Bożą prawdę, zjednoczony lud⁹. Wszyscy chrześcijanie na mocy sakramentu chrztu świętego, przez który dzielą wspólną godność i powołanie, wezwani są zatem do aktywnego udziału w życiu Kościoła¹⁰. W tej wspólnotcie każdy jej członek powinien odnaleźć swoje miejsce i w niej uczestniczyć, ponieważ prawdziwa wspólnota zbudowana jest na podwalinie uczestnictwa, zakładając udział każdego¹¹.

Zdolność do uczestnictwa – *participatio* – wpisana jest w naturę człowieka i ujawnia się, gdy działa on razem z innymi¹². Uczestnictwo każdej osoby w życiu duchowym nie może mieć miejsca bez istnienia i otwarcia wspólnoty, która jest gotowa na takie uczestnictwo. Dlatego niezwykle istotne jest, aby wspólnoty oraz wszelkie inne formy współdziałania ludzi, były tworzone i funkcjonowały w sposób umożliwiający każdemu aktywne zaangażowanie w życie duchowe¹³.

Wspólnota powinna być zatem miejscem, w którym każdy wierny czuje się mile widziany, rozwijając swoją duchowość. Jest to przestrzeń, w którym każdy ma możliwość włączenia się w modlitwę, służbę oraz codzienne życie zgodnie z nauką Chrystusa. Wspólnota, autentycznie otwierająca serca, pozwala wszystkim swoim członkom znaleźć miejsce w Bożym planie, stając się żywym świadectwem miłości i jedności w Jezusie Chrystusie¹⁴.

Jak zauważa R. Buttiglione – uczestnictwo zobowiązuje do tworzenia takiej formy współdziałania, w której każda osoba jest szanowana i wszelki akt wspólnego działania może przeżywać jako własny. W ten sposób człowiek czuje się

⁶ Por. A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego w drodze, otwarta i służebna. Współuczestnictwo w Chrystusie: dar i zadanie*, w: „Uczestniczyć we wspólnocie Kościoła”..., dz. cyt., s. 24.

⁷ Por. tamże, s. 40; Sobór Watykański II, *Lumen gentium* [dalej: LG], 33; Konferencja Episkopatu Polski [dalej: KEP], *List pasterski w dziesięciolecie rozpoczęcia Soboru Watykańskiego II* z 28 czerwca 1972 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii – wspólnoty miłości w nauczaniu Kościoła współczesnego w Polsce*, „Seminare». Poszukiwania Naukowe”, 7(1985), s. 86-87; W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 41.

⁸ Por. Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła* [dalej: SZMK], 107; W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 42.

⁹ Por. LG 9; W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 42.

¹⁰ Por. Franciszek, *Przemówienie wygłoszone z okazji pięćdziesiątej rocznicy ustanowienia Synodu Kongregacji ds. Biskupów*, Watykan, 17 października 2015 r.; W. Kamiński, *Synodalne życie i funkcjonowanie parafii*, w: „Uczestniczyć we wspólnocie Kościoła”..., dz. cyt., s. 106.

¹¹ Por. W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 47-49.

¹² Por. tamże, s. 44.

¹³ Por. tamże, s. 46; K. Wojtyła, *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Lublin 1994, s. 321-322.

¹⁴ Por. W. Szymczak, „Participatio”..., dz. cyt., s. 46-49.

częścią wspólnoty, co otwiera przed nim wspomnianą możliwość urzeczywistnienia siebie¹⁵. Karol Wojtyła potwierdza to słowami, iż wszelka wspólnota powinna kształtować się w taki sposób, aby osoba znajdująca się w jej orbicie mogła poprzez uczestnictwo realizować swoje powołanie¹⁶.

Każdy wierny winien traktować Kościół jako osobistą wspólnotę, a także aktywnie w niej uczestniczyć, budując i rozwijając dobro wspólne, stanowiące efekt zaangażowania wszystkich jej członków. Przejawia się to poprzez świadomy i czynny udział ochrzczonych we wspólnej modlitwie, liturgii, diakonii oraz świadectwie życia. Działania te sprawiają, iż ożywa wspólnotowość chrześcijańska – poczynając od wspólnot parafialnych¹⁷.

Autentyczność relacji podmiotowych w Kościele pozwala człowiekowi zachować swoją podmiotowość – jednak działając również ku dobru innych. Prowadzi to do tworzenia w codziennym życiu prawdziwej *communio personarum*, a mianowicie wspólnoty osób, która jest zgodna z zamysłem Bożym i sprzyja rozwojowi duchowemu każdego jej członka. W ten sposób Kościół staje się miejscem, w którym – poprzez swoje uczestnictwo – każdy człowiek może odnaleźć i zrealizować swoje powołanie, budując wspólnotę wiernych, świadczącą o miłości Boga i dążącą do wspólnego celu, którym jest świętość¹⁸.

2. Żyję we wspólnocie Kościoła

Łaciński termin: *communio* (grec. *koinonia*) odnosi się do źródła, z którego Kościół czerpie początek i dla którego żyje. Jest to wspólnota człowieka z Bogiem, będąca istotą zbawienia oraz udział człowieka w darach zbawienia otrzymanych od Boga¹⁹. Najwyższym wyrazem komunii między Bogiem a człowiekiem jest Jezus Chrystus, prawdziwy Bóg i prawdziwy człowiek²⁰. Wspomniana Bosko-ludzka relacja stała się podstawą uformowania nowej wspólnoty w historii zbawienia – Kościoła²¹.

Jedność Mistycznego Ciała Chrystusa wynika z mocy, łaski i darów Ducha Świętego, który „rozszerza zrealizowane w Chrystusie doskonałe zjednoczenie Boga i człowieka, wszczepiając ochrzczonych w Chrystusa”²². Kościół jest wspólnotą człowieka z Trójjedynym Bogiem, który stanowi źródło jego istnienia i trwałości. Jest również komunią człowieka z bliźnimi. Dzięki udziałowi ochrzczonych w Boskiej komunii w Kościele rodzi się jedność i wspólnota, odzwierciedlająca Tróję Świętą – zatem jedność w wielości członków. To duchowe połączenie sprawia, iż Kościół staje się miejscem, w którym różnorodność tworzy harmonijną wspólnotę, na wzór Trójcy Świętej²³.

W Kościele, udzielanie się Boga człowiekowi przez Chrystusa w Duchu Świętym, jednoczy wszystkich ochrzczonych w żywe i życiodajne *communio personarum*. Wspólnota Kościoła jest miejscem, w którym człowiek osobiście spotyka się

¹⁵ Por. tamże, s. 49; R. Buttiglione [tłum. J. Merecki], *Myśl Karola Wojtyły*, Lublin 2010, s. 239.

¹⁶ K. Wojtyła, *Osoba i czyn...*, dz. cyt., s. 321-322; W. Szymczak, „*Participatio*”..., dz. cyt., s. 49.

¹⁷ Por. R. Buttiglione..., *Myśl Karola Wojtyły...*, dz. cyt., s. 239; W. Szymczak, „*Participatio*”..., dz. cyt., s. 48-49.

¹⁸ Por. W. Szymczak, „*Participatio*”..., dz. cyt., s. 48-50.

¹⁹ Por. A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 21.

²⁰ Por. tamże, s. 22.

²¹ Por. tamże; R. Rogowski, *Kościół misterium wspólnoty*, „Ateneum Kapłańskie”, 3(1977), s. 326.

²² A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 22-23; por. J 15,1-10.

²³ Por. A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 22-23.

z Bogiem i jednoczy z Nim poprzez wiarę i oddanie. Dzięki tej wspólnotocie, wer-tykalna relacja z Bogiem naturalnie przekłada się na więzi z bliźnimi w aspekcie horyzontalnym – tworząc pełną harmonii sieć duchowej jedności²⁴.

Życie we wspólnotocie Kościoła oznacza wyrażenie głębokiej duchowej więzi z Jezusem Chrystusem, która prowadzi do aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty chrześcijańskiej. Oznacza to, że codzienne życie, decyzje, wartości i relacje są kształtowane przez wiarę i naukę Chrystusa, wpływają na zaangażowanie w życie Kościoła.

Przynależność do Kościoła wiąże się z obowiązkami i zadaniami działania na rzecz dobra wspólnego wszystkich członków, zarówno tych ochrzczonych, jak i, szczególnie, osób bierzmowanych. Obowiązki te obejmują przede wszystkim oddawanie chwały Trójjedynemu Bogu oraz służbę bliźnim, zwłaszcza naj-słabszym i najbardziej potrzebującym. Kult Trójcy Przenajświętszej opiera się na słuchaniu słowa Bożego i odpowiadaniu na nie, poprzez wypełnianie Bożej woli. Słowo Boże prowadzi do liturgii, zwłaszcza do przyjmowania sakramentów, a przede wszystkim Eucharystii²⁵. Potwierdza to *Relatio finalis* (II, C, 1) Synodu Biskupów z 1985 roku słowami, iż: „zjednoczenie z Bogiem przez Jezusa Chry-stusa w Duchu Świętym dokonuje się w słowie Bożym i sakramentach”²⁶.

Teologiczne aspekty uczestnictwa we wspólnotocie Kościoła przypominają, iż każda forma zaangażowania w życie kościelne jest jednocześnie odpowiedzią na Boże wezwanie do świętości. Przynależność do Kościoła jest przywilejem, ale i zobowiązaniem, wypływającym z sakramentów chrześcijańskiego wtajem-niczenia, którego bramy otwierane są przed wierzącymi poprzez chrzest i bierz-mowanie.

Na mocy chrztu, każdy wierzący otrzymuje udział w kapłańskiej, prorockiej i królewskiej misji Chrystusa, którą powinien realizować w Kościele i świecie. Zadanie to wymaga świadomego, odpowiedzialnego i aktywnego uczestnictwa w potrójnym posłannictwie: dawaniu świadectwa życia chrześcijańskiego (*mar-tyria*), podejmowaniu trudu własnego uświęcania (*leiturgia*) oraz służbie bliźnie-mu (*diakonia*). Udział ten jest wspomagany darami Ducha Świętego, zwanymi charyzmatami, otrzymywanymi dla dobra wspólnoty Ludu Bożego²⁷. Święty Pa-weł pisze w *Pierwszym Liście do Koryntian*: „Różne są dary łaski (*charismata*), lecz ten sam Duch; różne są rodzaje posługiwania (*diakonia*), ale jeden Pan; różne są wreszcie działania (*energumata*), lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkie-go we wszystkich” (1 Kor 12,4). Communio to wspólnota charyzmatów i posług,

²⁴ Por. M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnotocie w świetle pastoralnych zasad ekle-zjologii komunii*, „Studia Włocławskie”, 1(1998), s. 81; A.L. Szafrński, „Kairologia”. *Zarys nauki o Kościele w świecie współczesnym*, Lublin 1990, s. 15-17.

²⁵ Por. J 4,19-24; Dz 11, 24; Dz 12,24; Dz 19,20; Dz 20,7.11; LG 8, 11; tenże, *Sacrosanctum concilium* [dalej: SC], 47, 59; tenże, *Ad gentes divinitus* [dalej: AGD], 11; SZMK 22; L. Bouyer, „*Kościół Boży*”. *Mistyczne Ciało Chrystusa i Świątynia Ducha Bożego*, Warszawa 1977, s. 335-347, 373; A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 26, 29; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 73; M. Majewski, *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, Kraków 1986, s. 18; S. Łabendo-wicz, *Kościół domem i szkołą komunii*, „Zeszyty Formacji Katechetów”, 45(2012), nr 1, s. 30.

²⁶ Cyt. za: A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 23; por. Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem* [dalej: AA], 2.

²⁷ Por. LG 4, 10, 12, 31, 34-38; AA 2, 10; AGD 4; *Katechizm Kościoła Katolickiego*, 1546, 1591; Komisja Episkopatu ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Postawa kapłana wobec świeckich”* z 10 lutego 1972 r.; W. Kasper, „*Kościół jako wspólnota*”. *Refleksje nad eklezjologiczną ideą przewodnią Soboru Watykańskiego II*, „Communio”, 6(1986), nr 4, s. 30; A.L. Szafrński, „Kairologia”..., dz. cyt., s. 15-17; A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 26-28, 30; M. Łaszczyk, *Urzeczywist-nianie Kościoła we wspólnotocie...*, dz. cyt., s. 78-79; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 85-86.

a pluralizm tych darów pozostaje w harmonii²⁸. Każdy dar, zarówno nadzwyczajny, jak i zwyczajny, jest zadatkiem do służby, skierowanej zarówno do jednostki, jak i do wszystkich wspólnot oraz Kościoła powszechnego. Od jakości zaangażowania wiernych w potrójne posłannictwo – świadectwa, liturgii i diakonii – zależy rozwój całej wspólnoty Kościoła. Dary te, ofiarowane przez Boga, mają na celu umacnianie i budowanie jedności, a także wspólne dążenie do świętości i realizacji misji Kościoła powszechnego – poczynawszy od Kościołów parafialnych²⁹.

3. Miłuję we wspólnocie Kościoła

Miłość braterska oraz służba bliźnim (*diakonia*), zwłaszcza wobec najsłabszych i najbardziej potrzebujących, stanowi podstawową powinność ochrzczonego wynikającą z jego przynależności do wspólnoty Kościoła. Zaangażowanie to wywodzi się z przykazania miłości Boga i człowieka oraz z przykładu Jezusa Chrystusa, który utożsamiał się z „braćmi” (por. Mt 25,40) i – „miłość uznał za znak rozpoznawczy swoich prawdziwych uczniów i naśladowców”³⁰. Święty Paweł wskazywał natomiast na miłość jako największą z cnót Boskich, stanowiących rdzeń chrześcijaństwa (por. 1 Kor 13,13).

Wezwanie do realizacji miłości chrześcijańskiej wypływa nie tylko z potrzeby miłości Boga, będącego celem ostatecznym człowieka, oraz miłości bliźniego, który jest Jego obrazem i podobieństwem. Pochodzi ono także z przynależności do wspólnoty Kościoła. Miłość bliźniego znajduje swoje korzenie w relacji człowieka z Chrystusem w Jego Mistycznym Ciele oraz w przynależności do Ludu Bożego. Połączenie z Chrystusem i wspólnotą Kościoła wzywa do nieustannego wyrażania miłości w działaniach wiernych i ich relacjach z innymi³¹. Kardynał Stefan Wyszyński pisał do młodzieży: „Jestem po to, by służyć innym, bo to jest moje powołanie. Nie mogę bezpośrednio służyć Bogu, mogę Mu służyć tylko w innych”³².

Wspólnota Kościoła jest uczestnictwem w miłości Boga Trójjedynego, gdyż to On sam jest miłością (por. 1J 4,8). Jest to kontynuacja Boskiej miłości w stosunkach z bliźnimi i zarazem owoc miłości. Z tego faktu wynika permanentne zadanie Kościoła i każdej wspólnoty parafialnej, jakim jest realizowanie miłości chrześcijańskiej³³.

Polscy biskupi apelują, aby wyjść poza własne sprawy i podnieść wzrok wyżej – dostrzegając potrzeby innych. „Bóg posyła jednych do drugich i w ten sposób rozłącza swą Opatrzność nad człowiekiem (...) I dziś Bóg chce posłużyć się nami w niesieniu pomocy zagrożonym braciom” – przypominają oni³⁴. Wzywają zatem wiernych do naśladowania Chrystusa, który jest wcieloną miłością.

²⁸ Por. M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie...*, dz. cyt., s. 78-79; A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 24.

²⁹ Por. 1 Kor 15,45; SŻMK 22; M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie...*, dz. cyt., s. 78-79; A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 27-28.

³⁰ S. Łabendowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34; por. J 13,35; LG 28, 32, 41-42; M. Majewski, *Katecheza...*, dz. cyt., s. 18.

³¹ Por. S. Łabendowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34.

³² St. Wyszyński, *List pasterski do młodzieży na 400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki* z 12 listopada 1967 r.; por. R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 76.

³³ Por. W. Pluta, *List pasterski o parafii jako wspólnocie miłości* z 3 grudnia 1972 r.; M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie...*, dz. cyt., s. 77-78; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 77-78.

³⁴ Por. KEP, „Nieśmy pomoc zagrożonemu bratu”. *List pasterski na uroczystość Chrystusa Króla* z 31 października 1972 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 87.

Miłość chrześcijańska prowadzi do zjednoczenia z Bogiem i z innymi ludźmi, umacniając poczucie wspólnoty braterskiej³⁵. Stanowi wezwanie do głębokiej pracy nad sobą, uwrażliwienia się na potrzeby otoczenia, wyzwolenia woli pomagania innym oraz pasji czynnego apostołstwa. Biskupi podkreślają również, iż obowiązkiem i powołaniem chrześcijan jest świadczyć miłość, ponieważ – „(...) jesteśmy wszczepieni w Chrystusa i przez to staliśmy się członkami wspólnoty Kościoła”. W tej wspólnocie obowiązuje jedno, najwyższe prawo – miłość. Tę miłość mamy okazywać zarówno słowem, jak i czynem³⁶.

Podstawową wspólnotą kościelną jest parafia, która: „realizuje się w pełni, gdy urzeczywistnia się w niej wspólnota braterska, stale gotowa do wzajemnej ofiarnej miłości wraz z posługą słowa, posługą sakramentalną i kultem”³⁷. Parafia stanowi szkołę miłości Boga oraz bliźnich – jest miejscem, w którym wszyscy jednoczą się w braterskiej miłości. Określić ją można mianem rodziny, w której wierzy uczy się dostrzegać w każdym człowieku brata, godnego miłości i wsparcia³⁸. Jak zauważa Ojciec Święty, stanowi ona „dom miłości braterskiej”³⁹. Wyraża się w niej Kościół, będący urzeczywistnieniem wspólnoty miłości, której fundament jest Jezus Chrystus⁴⁰.

Miłość chrześcijańska potwierdza autentyczność życia w wierze, zarówno z perspektywy indywidualności, jak i całej grupy parafialnej⁴¹. Wierni są powołani i uzdolnieni darami Ducha Świętego, aby służyć jedni drugim⁴². We wspólnocie parafialnej: „problemy ludzkie i próby zarządzania im stanowią najszerszą płaszczyznę łączenia się poszczególnych jednostek i grup”⁴³.

Troska o parafialną wspólnotę miłości powinna przebiegać w dwóch głównych kierunkach. Pierwszy to pragnienie, by wszyscy w parafii trwali w miłości, poszukiwali Chrystusa i znajdowali siłę do czynienia dobra wobec wszystkich⁴⁴. W tym celu należy rozwijać osobistą kreatywność w okazywaniu czynów płynących z serca i miłości w codziennym życiu, pracując nad uwrażliwieniem się na potrzeby każdego człowieka – brata, w którym dostrzega się żyjącego Chrystusa⁴⁵. Budowanie braterskiej wspólnoty wymaga eliminowania kłótni, sporów, zawiści i kłót, ratowania osób uzależnionych od alkoholu, a także wyzwalań mocy miłości, która przemienia ludzi skłóconych i nienawidzących się we wspólnotę braterską⁴⁶.

³⁵ Por. KEP, *List pasterski „Wezwanie do braterskiej jedności i poszanowania życia ludzkiego”* z 4 września 1970 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 75.

³⁶ Por. KEP, *„Społeczna Krucjata Miłości” jako «Krucjata dobrego słowa»*. *List pasterski na święto Chrystusa Króla* z 1 października 1969 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 75.

³⁷ S. Łabendowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34; por. R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 73.

³⁸ Por. St. Wyszyński, *List pasterski „Wezwanie rodzin parafialnych do tworzenia wspólnoty miłości”* z 11 lutego 1973 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 77.

³⁹ Cyt. za: R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 74.

⁴⁰ Por. tamże, s. 71-72; AA 8; S. Łabendowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34.

⁴¹ Por. R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 71-72.

⁴² Por. tamże, s. 73; A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 31; M. Łaszczyk, *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie...*, dz. cyt., s. 82.

⁴³ S. Łabendowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34.

⁴⁴ Por. St. Wyszyński, *List pasterski „Wezwanie rodzin...”*, dz. cyt.

⁴⁵ Por. KEP, *List pasterski na uroczystość Chrystusa Króla* z 16 września 1968 r.

⁴⁶ Por. także, *List pasterski „Wezwanie do trzeźwości”* z 27 stycznia 1965 r.; St. Wyszyński, *List pasterski „Wezwanie rodzin...”*, dz. cyt.; W. Pluta, *List pasterski o parafii...*, dz. cyt.; tenże, *List pasterski o rozbudzaniu ducha braterskiej miłości w parafii* z 7 września 1973 r.

Drugi kierunek odnosi się do niesienia pomocy materialnej i moralnej, szczególnie tym, którzy jej najbardziej potrzebują⁴⁷. Mając na uwadze tę potrzebę serca, Episkopat pisze, iż: „Spoczywa na nas odpowiedzialność za drugiego człowieka w duchu chrześcijańskiej życzliwości. Mamy mu spieszyć z pomocą nie czekając na jego rozpaczliwe wołanie”⁴⁸. Papież Paweł VI potwierdza tę ideę, stwierdzając, że: „nie tylko w teorii, ale także w praktycznym życiu, działalności charytatywnej Kościoła należy się pierwsze miejsce. Dzisiaj nadeszła dla Kościoła godzina realizowania miłości”⁴⁹.

Jednym z praktycznych przejawów tej misji są uczynki miłosierdzia, które realizują się w działalności charytatywnej Kościoła⁵⁰. Wspólnota parafialna staje się miejscem, w którym troska o innych i gotowość do niesienia pomocy stanowią podstawę budowania braterskich więzi, zgodnie z duchem Ewangelii. W procesie rozwijania miłości braterskiej w Kościele szczególną rolę odgrywają dwa czynniki – stałe pogłębianie wiedzy religijnej i aktywny udział w liturgii. Episkopat podkreśla, iż wraz z ciągłym doskonaleniem musi iść w parze rzetelne życie religijne i sakramentalne. Przez częste uczestnictwo we Mszy świętej ożywia się wewnętrzna więź z Chrystusem, a w konsekwencji przyjaźń z Chrystusem wzmacnia się, promieniując miłością braterską, która jest znakiem rozpoznawczym uczniów Zbawiciela⁵¹.

Pogłębianie wiedzy religijnej służy poszerzaniu granic miłości, ponieważ „zdobywanie prawdy ma odbywać się w miłości”. Modlitwa i liturgia, za które w szczególności sposób odpowiedzialni są kapłani we wspólnocie parafialnej, mają na celu pomnażanie miłości⁵². Odnowa wiary i czynnej miłości dokonuje się szczególnie przez Mszę świętą, a czynna miłość, zrodzona z żywej wiary, wiąże członków Kościoła i parafii w jeden Lud Boży⁵³.

Wspólnota Kościoła jest miejscem, w którym wzajemne wsparcie i miłość stanowią podstawę codziennego życia. Każdy wierny – uczestnicząc w życiu parafialnym – posiada szansę na duchowy rozwój, a przez to na umacnianie więzi z Chrystusem i z innymi członkami wspólnoty. Wiedza religijna jest teoretycznym poznaniem, a także praktycznym narzędziem do pogłębiania relacji z Bogiem i bliźnimi. Liturgia – będąca sercem życia parafialnego – jest jednocześnie miejscem, w którym wierni doświadczają obecności Boga i odnawiają swoje zaangażowanie w życie chrześcijańskie. Poprzez uczestnictwo w sakramentach, zwłaszcza w Eucharystii, wierni czerpią siłę i inspirację do codziennego praktykowania miłości.

Wspólne celebrowanie liturgii i dążenie do poznania Boga przez naukę i modlitwę tworzy atmosferę, w której rozwijać się może i kwitnąć miłość braterska.

⁴⁷ Por. KEP, „Nieśmy pomoc zagrożonemu bratu”..., dz. cyt.; St. Wyszyński, *List pasterski na XXIII Tydzień Miłosierdzia Chrześcijańskiego* z 26 sierpnia 1967 r.

⁴⁸ KEP, „Wezwanie do walki z nietrzeźwością”. *List pasterski na Wielki Post* ze stycznia 1970 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 88-89.

⁴⁹ Paweł VI, *Ecclesiam suam*, 56; por. Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis*, 17; S. Łabędowicz, *Kościół domem...*, dz. cyt., s. 33-34.

⁵⁰ Por. AA 8; KEP, *Dyrektorium Apostolstwa Świeckich*, 9, 12; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 79.

⁵¹ Por. KEP, *List pasterski na Rok Wiary w sprawie ateizmu* z 15 czerwca 1967 r.

⁵² Por. St. Wyszyński, *List pasterski do młodzieży akademickiej na nowy rok pracy* z 26 września 1960 r.

⁵³ Por. tenże, *List wielkopostny do duchowieństwa i wiernych o zagrożeniu moralności narodu* z 2 lutego 1968 r.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 78.

To głębokie uczucie, wyrażane w codziennych działaniach i postawach, czyni z parafii prawdziwą rodzinę Bożą, zjednoczoną w Chrystusie i gotową do niesienia Jego miłości światu⁵⁴.

Podsumowanie

Wszyscy wierzący w Chrystusa tworzymy Kościół i razem kroczymy do domu Ojca, podążając za Jezusem, prowadzeni światłem i mocą Ducha Świętego. Dlatego każdy z nas powinien czuć odpowiedzialność za Kościół i aktywnie uczestniczyć w jego życiu oraz misji zbawienia człowieka⁵⁵. Powinniśmy dążyć do uczestnictwa – działania wespół z innymi i budowania jedności we wspólnocie Kościoła⁵⁶.

Wówczas kiedy zdajemy sobie sprawę ze współodpowiedzialności za wspólnotę Kościoła, jaką jest parafia i jej misja, nie możemy pozostawać bierni. Zaczynamy angażować się, przy czym Kościół staje się *naszym* Kościołem, a parafia – *naszą* parafią. Pragniemy jej dobra, żywotności i skuteczności w życiu Ewangelią na co dzień. Duch Święty otwiera nasze oczy i serca, byśmy widzieli siebie nawzajem jako braci i siostry, dostrzegając wśród nas potrzebujących, samotnych, poranionych, chorych i niepełnosprawnych.

Nie możemy pozostać obojętni wobec naszych braci i siostr. Rośnie świadomość potrzeby wspólnego działania, poprzedzonego modlitwą, i chęć wyjścia do innych z tym, co nas motywuje. W ramach rodziny parafialnej powstają nowe wspólnoty, a te, które są fikcyjne lub przeżyte, zanikają. Pojawia się pragnienie współtworzenia i współdziałania w świetle Ewangelii. Parafia staje się prawdziwą rodziną – otwartą, gościnną i bogatą w doświadczenia wiary i miłości⁵⁷.

Bibliografia

Biblia Tysiąclecia – Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 2003.

Katechizm Kościoła Katolickiego, Poznań 1994.

Dokumenty soborowe

Sobór Watykański II, *Ad gentes divinitus*, Watykan, 7 grudnia 1965 r.

Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, Watykan, 18 listopada 1965 r.

Sobór Watykański II, *Lumen gentium*, Watykan, 18 listopada 1964 r.

Sobór Watykański II, *Presbyterorum ordinis*, Watykan, 7 grudnia 1965 r.

Sobór Watykański II, *Sacrosanctum concilium*, Watykan, 4 grudnia 1963 r.

Dokumenty papieskie

Jan Paweł II, *Christifideles laici*, Watykan, 30 grudnia 1988 r.

Paweł VI, *Ecclesiam suam*, Watykan, 6 sierpnia 1964 r.

Przemówienia papieskie

Franciszek, *Przemówienie wygłoszone z okazji pięćdziesiątej rocznicy ustanowienia Synodu Kongregacji ds. Biskupów*, Watykan, 17 października 2015 r.

Jan Paweł II, *Homilia wygłoszona na rozpoczęcie własnego pontyfikatu*, Watykan, 22 października 1978 r.

Dokumenty instytucji Stolicy Apostolskiej

Międzynarodowa Komisja Teologiczna, *Synodalność w życiu i misji Kościoła*, Watykan 2021.

⁵⁴ Por. KEP, *List pasterski na Rok Wiary...*, dz. cyt.; St. Wyszyński, *List pasterski do młodzieży akademickiej...*, dz. cyt.; tenże, *List wielkopostny...*, dz. cyt.; R. Kamiński, *Przynależność do parafii...*, dz. cyt., s. 78.

⁵⁵ Por. A. Czaja, *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego...*, dz. cyt., s. 36.

⁵⁶ Por. W. Szymczak, „*Participatio*”..., dz. cyt., s. 47-48.

⁵⁷ Por. W. Kamiński, *Synodalne życie...*, dz. cyt., s. 110.

Dokumenty episkopalne

Komisja Episkopatu ds. Duchowieństwa, *Instrukcja „Postawa kapłana wobec świeckich”* z 10 lutego 1972 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *Dyrektorium Apostolstwa Świeckich* z 1971 r.

Listy pasterskie

Konferencja Episkopatu Polski, „*«Społeczna Krucjata Miłości» jako «Krucjata dobrego słowa»*. *List pasterski na święto Chrystusa Króla* z 1 października 1969 r.

Konferencja Episkopatu Polski, „*Nieśmy pomoc zagrożonemu bratu*”. *List pasterski na uroczystość Chrystusa Króla* z 31 października 1972 r.

Konferencja Episkopatu Polski, „*Wezwanie do walki z nietrzeźwością*”. *List pasterski na Wielki Post* ze stycznia 1970 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski „Wezwanie do braterskiej jedności i poszanowania życia ludzkiego”* z 4 września 1970 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski „Wezwanie do trzeźwości”* z 27 stycznia 1965 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski na Rok Wiary w sprawie ateizmu* z 15 czerwca 1967 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski na uroczystość Chrystusa Króla* z 16 września 1968 r.

Konferencja Episkopatu Polski, *List pasterski w dziesięciolecie rozpoczęcia Soboru Watykańskiego II* z 28 czerwca 1972 r.;

Pluta W., *List pasterski o parafii jako wspólnocie miłości* z 3 grudnia 1972 r.

Pluta W., *List pasterski o rozbudzaniu ducha braterskiej miłości w parafii* z 7 września 1973 r.

Wyszyński St., *List pasterski „Wezwanie rodzin parafialnych do tworzenia wspólnoty miłości”* z 11 lutego 1973 r.

Wyszyński St., *List pasterski do młodzieży akademickiej na nowy rok pracy* z 26 września 1960 r.

Wyszyński St., *List pasterski do młodzieży na 400-lecie śmierci św. Stanisława Kostki* z 12 listopada 1967 r.

Wyszyński St., *List pasterski na XXIII Tydzień Miłosierdzia Chrześcijańskiego* z 26 sierpnia 1967 r.

Wyszyński St., *List wielkopostny do duchowieństwa i wiernych o zagrożeniu moralności narodu* z 2 lutego 1968 r.

Literatura przedmiotu

Blachnicki F., *Kościół jako wspólnota*, Lublin 1994.

Bouyer L., „*Kościół Boży*”. *Mistyczne Ciało Chrystusa i Świątynia Ducha Bożego*, Warszawa 1977.

Buttiglione R. [tłum. J. Merecki], *Myśl Karola Wojtyły*, Lublin 2010.

Czaja A., *Kościół jako wspólnota Ludu Bożego w drodze, otwarta i służebna. Współuczestnictwo w Chrystusie: dar i zadanie*, w: „*«Uczestniczę we wspólnocie Kościoła»*”. *Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024*”. *Zeszyt teologicznopastoralny*, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 19-40.

Czaja A., *Wprowadzenie*, w: „*«Uczestniczę we wspólnocie Kościoła»*”. *Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024*”. *Zeszyt teologicznopastoralny*, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 7-10.

Kamiński R., *Przynależność do parafii – wspólnoty miłości w nauczaniu Kościoła współczesnego w Polsce*, „*Seminare*”. *Poszukiwania Naukowe*, 7(1985), s. 71-107.

Kamiński W., *Synodalne życie i funkcjonowanie parafii*, w: „*«Uczestniczę we wspólnocie Kościoła»*”. *Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024*”. *Zeszyt teologicznopastoralny*, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 105-110.

Kasper W., „*Kościół jako wspólnota*”. *Refleksje nad eklezjologiczną ideą przewodnią Soboru Watykańskiego II*, „*Communio*”, 6(1986), nr 4, s. 26-42.

Łabendowicz S., *Kościół domem i szkołą komunii*, „Zeszyty Formacji Katechetów” 45(2012), nr 1, s. 27-35.

Łaszczyk M., *Urzeczywistnianie Kościoła we wspólnocie w świetle pastoralnych zasad eklezjologii komunii*, „Studia Włocławskie” 1998, nr 1, s. 77-83.

Majewski M., *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, Kraków 1986.

Musiół W., Szymczak W., *Program duszpasterski „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła”, w: „Uczestniczę we wspólnocie Kościoła». Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024”. Zeszyt teologicznopastoralny*, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 11-18.

Rogowski R., *Kościół misterium wspólnoty*, „Ateneum Kapłańskie”, 3(1977), s. 322-336.

Szafrński A.L., *„Kairologia”. Zarys nauki o Kościele w świecie współczesnym*, Lublin 1990.

Szymczak W., *„Participatio” jako zasada wspólnotowego życia i funkcjonowania Kościoła*, w: *„Uczestniczę we wspólnocie Kościoła». Program duszpasterski Kościoła w Polsce na rok 2023/2024”. Zeszyt teologicznopastoralny*, Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, Opole 2023, s. 41-59.

Wojtyła K., *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, Lublin 1994.

Wychowanie w katechezie do uczestnictwa we wspólnocie Kościoła

Streszczenie

Hasło tegorocznego roku duszpasterskiego 2023/2024 pt. *Uczestniczę we wspólnocie Kościoła*, stanowi wezwanie dla katechezy, katechetów oraz jej uczestników do głębszego zrozumienia i aktywnego zaangażowania się w życie wspólnoty kościelnej. Wezwanie to ukazuje prawdę, iż przynależność do Kościoła oznacza udział w Boskim życiu i Jego darach. Wspólnota Kościoła jest miejscem, w którym każdy ochrzczony doświadcza jedności z Bogiem i innymi wierzącymi. Jest przestrzenią, w której wszyscy posiadają równą godność i podmiotowość, co z kolei nakłada na nich obowiązek troski o wspólnotowy wymiar Kościoła. Kościół staje się dla wierzących „domem” – miejscem, w którym realizuje się życie duchowe w kontekście wspólnoty, wzmacniając aktywność w głoszeniu Ewangelii. Przez sakramenty chrztu i bierzmowania, wierzący stają się uczestnikami misji Jezusa Chrystusa – jako Kapłana, Proroka-Nauczyciela i Króla. Poprzez przeżywanie drogi wiary, wspólnota Kościoła może stać się prawdziwym świadkiem miłości Boga w świecie i miejscem, w którym buduje się misja głoszenia orędzia Jezusa Chrystusa.

Słowa klucze: wspólnota, Kościół, uczestnictwo, wychowanie, katecheza

Ks. dr hab. Stanisław Łabendowicz, prof. KUL – Instytut Nauk Teologicznych KUL, Wydział Teologii, sekcja Teologii Pastoralnej i Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie. ORCID: 0000-0003-1695-2324